

जागामप्रवरोहस्तत्त्वमुच्यते प्रतिपक्षभावनोपपत्ताः
क्षेत्राक्षानयो भवन्ति भा० । तेन प्रतिपक्षभावनया
अक्षितादिक्रेशानां तनुत्वात् तनुसंज्ञेति तदर्थः ।
ज्योतिषोक्ते स्त्री एवमस्याने स्त्री० । “तनुनिधनश्चभेयाः
केन्द्रकोषे लिङ्गभे” जातकाल० । स्त्री० क । तनुश्च
तनुशब्दार्थे ।

तनुक्षीर पु० तनु अक्षं क्षीरं नियमोऽयम् । आस्नातके राजनि०
तनुच्छद पु० तनुं देहं छादयति छादेर्घः लुप्तश्च । शक्यते
वर्मणि । “तनुपलाशमवर्णतनुच्छदः” “मातृक्षितस्य
माहेन्द्रमासुभोच तनुच्छदम्” रघुः ।

तनुच्छाय पु० तन्वी खलाद्याया यस्य । शर्वरकटके राजनि० । इत०
२ देहच्छायायां स्त्री । तन्वी अस्या च्छाया यस्य । शक्य-
कायायुक्ते लि० । तन्वी आया कर्म० । शक्यच्छायायां स्त्री ।
तनुज पु० स्त्री । तनोर्देहात् जायते जन-ञ ५ त० । पुत्रो
हलाबुधः शक्यायां स्त्री शक्यतावधिकपञ्चमस्थाने ज्यो०
तनुत न० तनुं लायते लै-क । वर्मणि “काण्डीरः
खाङ्गिकः शास्त्री रक्षन् विप्रांस्तनुतवान्” भट्टिः ।
“अक्षितारासु विव्याध द्विपतः स तनुलिणः” माघः ।

तनुत्राण न० तनुस्त्रायतेऽनेन लै-करणे ल्युट् । वर्मणि च्छाराः
तनुत्वच् स्त्री तन्वी त्वम् वल्लकं यस्याः । सुशस्त्रिप्रत्यये
राजनि० । शक्यत्वग्युक्ते लि० ।

तनुपत्र पु० तनूनि कथानि पत्राणि यस्य । इन्द्रदीप्तके
राजनि० । शक्यत्वग्युक्ते लि० ।

तनुभव पु० तनोर्भवति भू-अच् ५ त० । इत्ये “हृश्यते कनुभवः
यिधिरांयो” ह० सं० १७ अ० । इदृहितरि स्त्री ।

तनुभस्ता स्त्री तनोर्देहस्य भस्तेव । शनासिकायाम् शब्द-
रत्ना० । कर्म० । सुद्रभस्तायाम् ।

तनुभृत् लि० तनुं विभर्त्ति भृ-क्तिप् इत० । देहधारिणि
“आयाफलं तनुभृतां शुभमादधाति” ह० सं० ६८ अ० ।

तनुमध्या स्त्री तनु कथं मध्यं यस्याः । शक्यमध्यायां स्त्रियां
२ पङ्क्तिरपादके छन्दोभेदे च । “तौ चेत् तनुमध्या” ।
“मूर्तिर्धरशतोरत्यङ्गु तनुपा । आस्तां मम चित्ते नित्यं
तनुमध्या” छन्दोम० । शक्यत्वग्युक्ते लि० ।

तनुरस पु० तनो रस इव । वर्मे हाहा० ।

तनु(नू)रुह न० तनौ तन्वां वा रोहति रुह-क्तिप्
७ त० । ज्योमनि शब्दर० । [ज्योमनि शब्दर० ।

तनु(नू)रुह न० तनौ तन्वां वा रोहति रुह-क ७ त० ।

तनुल लि० तनु-लच् । विस्तृते संक्षिप्तम् । [वातस्थाने लि० ।

तनुवात पु० तनुरत्यो वातोऽयम् । शनरकभेदे हेमच० । शक्य-
तनुवार न० तनुं देहं वृणोति वृ-अच् उपस० । कवचे सञ्जाहे
शब्दार्थश्चि० । [राजनि० शक्यवीजयुक्ते लि० ।

तनुवीज पु० तनूनि कथानि वीजानि यस्य । शवीजवदरे ।
तनुव्रण पु० तनुरत्यो व्रणो यतः । बलभीकरोगे शब्दर० ।

तनुस् न० तनु-अच् । देहे उष्णादिको० ।

तनुसञ्चारिणी स्त्री तनु अक्षं सञ्चरति सम्+चर-णिनि
ङीप् । शक्यिकायां शब्दार्थश्चि० । शक्यत्वग्युक्ते लि० ।

तनुसर पु० तनोः सरति स्र-अच् ५ त० । स्नेहे घर्मो
शब्दार्थश्चि० ।

तनुच्छद पु० तनो-च्छद इव । पायो लिङ्ग० ।

तनू पु० तनोति कुलं तन-ञ । इत्ये । “ता वां विश्वको तुवते
तनूजये” ऋ० सा० ६ । ११ । “तनोति तनूः पुतः” भा०
तनोति कर्म उन् जुङ् । शरीरे अमरः । शमजापतौ
शगवि ५ अयम् च तनूनपाच्छब्दे दृश्यम् ।

तनूक्ष अतनुं तनुं करोति तनु+अभूततद्भावे चि कज्योऽनु-
प्रयोगः अत्योकरणे तनूकरोति “लज्जां तनूकृत्य नरेन्द्र-
कन्या” रघुः । “समाधिभावनार्थः क्षेत्रतनूकरणार्थश्च”
पात० सू० । “तनूकलोधि प्रमत्तस्य कारणे” ऋ० ११ । १८

तनूकृत लि० तनूक-कर्मणि क्त । इत्ये शक्योक्ते च अचरः ।

तनूज पु० तन्वाः देहात् जायते जन-ञ ५ त० । इत्ये
शक्यायां स्त्री । “समादिदेश प्रयतं तनूजाम्” कुमा०
तनूजनि तनूजात तनूजन्मादयोऽप्यलार्थे यथायथं पुंस्त्री
तनूज्व पु० तनोर्ज्वति ज्व-भू-अच् ५ त० । इत्ये इदृहि-
तरि स्त्री । “पञ्चभूतपरित्यक्तं शक्यं तं तनूज्वम्”
उरिवि० २० अ० । [तनूनपात् ।

तनूनप न० तन्वा ऊर्णं कथं पाति-पा-क । इत्ये शब्दश्च

तनूनपात् (इ) पु० तनू न पातयति पत-णिच्-क्तिप्
नञ्धाडित्यादिना नञो नलोपः । तनून पाति
इति पा-प्रत्ययः, तन्वा ऊर्णं कथं पाति तनूनपं
इतं तदन्ति अद-क्तिप् वा । अञ्जौ, ऊठरस्थित्या
भुक्ताद्यादिपाचनादस्य देहापातकत्वम् । शब्दपक्षे तनून-
पालौ इत्यादि क्तिप् पक्षे तनूनपादौ इत्यादि भेदः ।
इत्ये न० इत० । शमजापतिपौत्रे । “नराशंसः प्रतियुतोभि-
मानस्तनूनपात् प्रतियुत्तस्य धातु” वलु० २० । १७ तनून-
पात् तनोति विस्तारयति स्रष्टिं तनूः प्रजापति
मरीचिस्तस्य नपात् पौत्रः कथ्यपातज इत्यर्थः यदा
तनू शरीरं न पातयति रक्षति जादरान्निरूप्येति